

N y o m o r

— Anyó, anyó! Gyere!... édesanyám hivat. De siess ám!... — ordította a meztelbás, rongyos és érett fügétől kenyőcsősképű Petrus.

— Aztán ki fia borja vagy öcsém?

— Ugyan anyó, ne kérdezd kié vagyok. Ne veszítsd az időt. Édesanyámat elfogta a fájás, rosszul lett; elküldött érted... Kicsink lesz! A Kovács Jordáné vagyok... oda gyere... Gyorsan... Gyorsan... — pergette le a mondanivalóját Petrus, azután egy kettőre eltűnt. Velika anyó pedig ott maradt, hogy rendezze gondolatait és felkészüljön az eseményre.

Velika anyó ugyanis még reggel gondolt Kovács Buszájára. Irástudatlan létére nem vezetett ugyan jegyzéket, de valamennyit fejben tartotta és agyában mint valami rováson, be volt vésve minden asszony ideje. Így azután Petrus hívása nem is nagyon lepte meg. Kezet mosott elindult. Útközben, a kovácsékhoz menet gondolkozott:

— Szegény Jordán; jóegészséget kívánok valamennyinek, de ez már a hatodik gyereke. A házában meg hol van liszt, hol nincs. Mint minden szegényembernél — nála is bőséges a gyermekáldás. Akár csak a többinél, akihez járok. Ehh, a gazdagabb házakból valók nem akarnak gyereket... Nekem is napról-napra nehezebb...

Már alkonyodott mire Velika anyó Jordán házához érkezett. Nem is ház volt az. Egy szoba, fészter és udvar. Könnyű vi-tyilló, amelyet a háborúból ittmaradt pléhekből foltoztak össze.

A gyerekek az udvarban gyülekezve füleltek, hogy mi történik odabenn. Ott csak Szofija a legidősebb lány maradt,

hogy segítségére legyen az anyjának. A gyerekek megőrültek az öregasszonynak.

— Anyó! Megszületett, megszületett!... Hallod? Már sír... — szorította meg apró kezecskéivel az öregasszony kezét a kis Kátó.

— Velika anyó, mondd meg nekünk, hogy fiú lett-e! Ha nem mondd meg, erővel bemegyek és megnézem... hírt kell vinnem édesapámnak — fenyegetőzött Petrus.

Velika anyó alig tudott keresztültörni a gyerekgyűrűn. Odabenn Szofija várta kifulladásra, véres kezekkel. A szülő asszonyt még fogták a fájások. Egészen elalélt. A csöppség még elrendezetlenül mellette feküdt.

— Megkínlódtál lányom?

— Semmi, anyó... nem először van. Emlékszel amikor Fóró született? Akkor is bábáskodtam... — mosolygott szelíden Szofija. Mindezt egészen természetesen tekintette és eszébe sem jutott, hogy másutt az ilyen esetekre korszerű szülőotthonok vannak...

— Miért ne segítsek, ha nincs más aki megtegye.

— Jól van lányom, jól van... Csak jól elkötötted a köldökét?

— Elkötöttem, selyemcérnával.

— Selyemcérnával? Ejnye!... Jobb lett volna ha nem selyemcérnával kötöd el... No, mosd meg a kezed.

Velika anyó kézbe vette a gyereket és valahogy gyanakodva nézte a selyemszálat, miközben állandóan a fejét csóválta:

— Talán csak nem lesz belőle baj...

Rendbe hozta az asszonyt, a gyereket régi, tiszta rongyokba csavarta és az anyja mellé fektette.

— Ide figyelj lányom. Én most elme-
gyek. Te pedig, ha valami történne küld-
jél értem.

Kimenet közölte a hírt a gyerekekkel:

— Fiú lett. Kisöcsétek van!...

A gyerekek pedig azonnal elszaladtak,
hogy apjuknak megvigyék a hírt.

A fáradt Jordán ezen az estén is későn
ért haza. Idegen szőlők kapálásából tért
haza, elgondolkozva, sötétben. Szombat
van. A napszámosok pedig ezen a héten
se kapták meg keserves napszámukat.

— A kis kukacok ételt várnak, az asz-
szony meg ismét terhes... — töprengett

— Édesapám...

Jordán fölrezzent, az udvarára ismert.
Azon vette magát észre, hogy haza érke-
zett.

— Édesapám! Gyerekünk van, kicsi
csöppség... Fiú!... — fogadta Petrus
a küszöbön.

Jordán csak megsimogatta és a lelkére
még nagyobb teher szakadt, mert nem
volt pénze, hogy baksissal örvendeztesse
meg. Bement a szobába még nyugtala-
nabbul mint az elmúlt éjjel. A földön,
szegényes ágyneműn, egymás hegyén há-
tán aludt az egész család. A sarokban mé-
ceses pislogott. A végét járta. Az olajmé-
ceses gyenge fénye reszketően világította
meg itt ott az arcokat, a szemgödörök pe-
dig mélyebbeknek tűntek mint valaha. Az
éhség gondolata megfagyasztotta benne a
többi. Úgy tűnt neki mintha az alig meg-
világított sötét szemüregekből ezernyi te-
hetetlen könyörgés és ezernyi elfojtott
néma tiltakozás irányulna felé: „Apa
vagy, adj ennünk!... Apa vagy! Jön a tél,
meztelenek vagyunk!...”

Az ébrenlévő Petrus jelenléte térítette
magához. És Jordán lekuporodott a szoba
sarkába. Petrus maga is várt még egy ki-
csit azután egyedül, felöltözött lefe-
küdt a családi sor végébe. Kifáradt a vá-
rakozásban és azonnal elaludt. Jordánnak
eszébe jutott a saját gyerekkora. Eszébe
jutott amikor, akár csak most az ő Pet-
rus-a, vitte apjának az örömhírt a család
szaporodásáról.

— És mindig kaptam valamit az apám-
tól. Én pedig a Petrusomnak még ilyen
kis örömet sem vagyok képes nyújtani.

A csecsemő felvisített. Aludtak vala-
mennyien. Jordán felkelt. A csecsemő sí-
rása betöltötte a szobát. Elfojtott, éles, lát-
hatatlan visítás. Megfordult maga körül
és nem látott semmit — csak sötét, kiéhe-
zett szemüregeket. És ezek a szemüre-
gek hihetetlen gyorsasággal szaporodtak,

mozogtak a szobában, kerülgetik őt és az
újszülött visítása vezeti őket:

— Elmúlt a szombat és te nem hoztál
nekünk semmit... Éhesek vagyunk!

Jordán védekezett ezektől a tekintetek-
től, ezektől a tiltakozásoktól. Arcát ke-
zébe temette. A gyereksírás azonban fi-
gyelmeztette, hogy itt vannak és itt lesz-
nek minden éjszaka! Sőt nappal is emlé-
keztetni fognak magukra... Leengedte
kezét és félve kinyitotta a szemét. Az
olajméces hunyorgó fényénél a szemgöd-
rök ide-oda ugrálnak a szobában, az új-
szülött pedig vezeti őket. Kinyújtotta ke-
zét, hogy elérje a gyereket, amely visítva
vezette ezt a furcsa körtáncot, az éhesek
lázadásának vitustáncát. Tehetetlenül
nyújtogatta kezét a mezítelen csecsemő
felé, az a levegőben lebeg és nem hagyja
magát megfogni. A csecsemő selyemcér-
nával elkötött köldökszinórt húz maga
után. Alig sikerült megfognia a köldök-
zsinórt. Abba kapaszkodva körbe szaladt
a gyerek után, miközben egyre szoro-
sabbra húzta a selyemcsomót. Az utolsó
rikoltástól úgy érezte mintha megsüketült
volna. Verítékezve összeesett. A mécs ki-
aludt.

Az éjszakában néhány rekedt sakálri-
koltás hallatszott. A környékbeli kutyák
felugattak rá, azután csend lett minde-
nütt. Jordán is elcsendesedett, legyőzte a
nyugtalan álmot, az éhségtől való félelem-
mel vívott nehéz harc után.

Kora hajnalban Jordán a temető felé
sietett. Egy régi pokrócba csomagolt na-
gyobbacska tárgyat cipelt. Nyomában a
mezítlábas Petrus lépkedett a harmatos
füvön. Vitte utánna a lapátot. Nedves lett
a lába a hajnali harmattól. Megérkeztek
és kiválasztottak egy kis sarkot. Jordán
megásta a parányi sírt — egy lépés ke-
resztbe, egy hosszába. És ebbe a kis sírba,
vagy jobban mondva verembe, leengedte
kisfiának holttestét, akinek az elmúlt éj-
jel, az általános éhség szörnyű látomása
alatt, saját két kezével, selyemcérnával
elvágtá a köldökét. A gyermeknek kifolyt
a vére és hajnalig kihült. És Jordán most
ezt a pöttömnyi húscsomót leengedte a
nedves, frissen ásott verembe. Szótlanul
dolgozott. Csak Petrus bökte ki a végén
könnyek között:

— Pedig milyen nagy öröm volt...

— Milliónyi éhezőből eggyel kevesebb...

— Morogta Jordán a maga elé gondolatai-
nak azt a töredékét, amely tudata alatt
minduntalan visszatérve, nem hagyta
nyugodni.

1938.